

Nr 895

Av fröken **Stenberg m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.

(Lika lydande med motion nr 1021 i Andra kammaren)

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 4 angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m. får vi härmed anföra följande.

Skäl kan anföras för att det föreslagna nya systemet för utbildningens organisation vid de filosofiska fakulteterna kombineras med infogande av en tidig akademisk examen efter två terminers studier. För vissa studenter skulle denna tidiga examen utgöra avslutningen på den akademiska utbildningen — för andra skulle den vara ett steg på vägen mot den s. k. grundexamen. En sådan verkligt primär examen skulle vara till nytta för såväl samhälle som student och universitet — för avnämare, produkt och producent.

I propositionen är föredraganden så till vida inne på samma tanke då han uttalar, att studerande som inte önskar fullständig utbildning fram till examen skall kunna erhålla bevis över den utbildning han gått igenom. Denna tanke kan emellertid utvecklas vidare och ges formen av en verklig examen.

Samhället skulle säkert ha god användning för sådana korttidsutbildade akademici. I näringslivet, inom handel och industri, måste man ofta lära det väsentligaste av sitt yrke på arbetsplatsen. Ett års studier inom ett eller ett par universitetsämnen kan där vara en god grund. Man kunde också bygga vidare på den med olika slag av sådan praktisk utbildning som nu är under förberedelse. Samhället får nog också snart råd att kosta på medborgarna mera undervisning än sådan som är direkt nödvändig för deras yrkesarbete — den förhöjda levnadsstandarden kunde inte ta sig bättre uttryck än i en ökad allmänbildning.

Många studenter längtar att snart komma ut i förvärvslivet och skulle vara nöjda med en begränsad universitetsutbildning — om den resulterade i en examen som utgjorde en merit och en hjälp i deras yrke. Det är meriten som framstår som eftersträvansvärd. Ett bekymmer nu är att så många studenter — i vissa ämnen över hälften — lämnar universitetet utan examen. Ofta har de tillbringat flera år vid universitetet och tagit upp dyrbar plats som ej givit utdelning — ett slöseri med statens och den enskildes medel. Oavsett den förstärkning av utbildningsresurserna som kan komma att ges genom ökad studierådgivning kommer problemet att kvarstå även i fortsättningen.

Det är ett beklagligt faktum att den stora grupp av unga människor som det här är fråga om ofta upplever sina universitetsår mer eller mindre som ett personligt misslyckande som ofta känns särskilt ekonomiskt påtagligt eftersom det understrykes av studiemedlens bortfallande. Man kan hoppas, men det är ej säkert, att de planerade utbildningslinjerna som ändå ställer stora krav på studiekapacitet kommer att minska detta antal. Hade man då en tidig examen inom räckhåll, är det sannolikt att många fler skulle göra en yttersta ansträngning och därmed kunna lämna universitetet med en examen som merit för fortsatt verksamhet. Avlagda prov förutsättes sålunda skola krävas. Med ett bevis på avlagd examen skulle vederbörandes personliga situation bli en helt annan; hans eller hennes självförtroende skulle stärkas. Han eller hon skulle få en plattform för sitt framtida yrkesarbete.

Det framgår härav att denna tidiga examen också skulle vara av stort värde som riktningvisare — de studenter som passerat den med goda betyg kunde tillrådas fortsätta akademiska studier medan de övriga helst borde låta sig nöja. Det vore emellertid olyckligt och skulle motverka syftet om denna examen enbart skulle användas som ett såll för att gallra bort dem som har mindre förutsättningar för fortsatta studier. Förhoppningsvis skulle många även med högre betyg vilja fortsättningsvis ägna sig åt andra områden av arbetslivet än de akademiska. Emellertid bör betygen vid denna examen kunna användas för att utse innehavare av platser inom ämnen med begränsat utrymme. Behovet av en sådan riktningvisare kommer att öka sedan studentexamen försvunnit. På något sätt måste studenternas förkunskaper och studiekapacitet klagöras både för dem själva och för lärarna.

För universiteten skulle denna reform vara till stor nytta. Om de talrika ofta ambitiösa studenterna med vissa studiesvårigheter kunde med gott samvete och ett examensbetyg lämna universitetet efter ett år i stället för att bidra till överbefolkningen inom humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen, skulle universiteten med mycket större effektivitet och kraft kunna ägna sig åt dem som fortsätter till grundexamen och eventuellt vidare. Under alla omständigheter vore denna möjlighet att stimulera till effektivare studier avsevärt att föredra framför hot om spärr, avstängning eller indragna studiemedel.

Det kan också diskuteras om inte universitetsfilialerna skulle kunna göra ändå mera nytta genom att ta sig an utbildningen av en större proportion av dessa korttidsstudenter.

Tekniskt och administrativt kunde en sådan tidig examen med lätthet anknytas till den föreslagna nya organisationen på ett antal utbildningslinjer — helt enkelt som en examen efter de fastställda studierna under två terminer normalt omfattande första avdelningens studiekurser om tillhoppa normalt 40 poäng. Denna examen skulle därmed kunna göras lika rikt differentierad som den senare grundexamen genom tilläggs-poäng för olika utbildningsbehov. Den kunde lämpligen benämnas filosofie kandidatexamen,

medan den 3-åriga examen kunde kallas filosofie magisterexamen. En dylik titel skulle vara av personligt värde för vederbörande. För övrigt skulle titeln fil. kand. återknyta till förhållanden förr då denna examen hade lägre valör än nu. Det skulle också innebära en bättre överensstämmelse med de anglosachsiska »Bachelor of Arts» och »Master of Arts» (resp. Science). Om den åstadkomna poängsumman till äventyrs icke skulle anses berättiga till speciell akademisk titel, bör examen i stället lämpligen kunna benämnas akademisk primärexamen eller något liknande. Tanken på en tidig akademisk examen är varken ny eller främmande. Den är emellertid speciellt värd att nu tas upp till övervägande, på grund av både samhällsutvecklingen och utbildningsformerna. Utomlands finns liknande college-utbildning som visat sig livskraftig. Tanken har uppenbarligen stor resonans i akademiska lärarkretsar.

Under återopande av vad sålunda anförts får vi härmed hemställa,

att riksdagen måtte i anslutning till proposition nr 4 angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet besluta inrättande av en akademisk primärexamen, avsedd för studerande som inom första studieavdelningen kvalificerat sig genom att efter fullgjorda studiekurser ha avlagt prov för tillhopa minst 40 poäng.

Stockholm den 5 februari 1969

Gunvor Stenberg (m)

Ingrid Diesen (m)

Mary Hultell (m)

Nr 896

Av herr **Bengtson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition nr 4, angående utbildningens organisation vid filosofisk fakultet m. m.*

(Lika lydande med motion nr 1024 i Andra kammaren)

Stockholm den 6 februari 1969

Torsten Bengtson (cp)

Gunvor Stenberg (m)

Thure Dahlberg (s)

Bo Skårman (fp)

Eric Carlsson (cp)

Nils Theodor Larsson (cp)

Gunnar Wallmark (m)

Ruth Hamrin-Thorell (fp)

Rolf Wirtén (fp)

Nils-Eric Gustafsson (cp)